

Spis treści

Wprowadzenie	17
---------------------	----

ROZDZIAŁ 1

Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny	21
1. Początki relacji kobiet i mężczyzn	21
2. Małżeństwo w znaczących okresach historycznych	23
2.1. Okres preindustrialny	23
2.2. Okres industrialny	25
2.3. Okres postindustrialny	26
3. Wybrane uwarunkowania relacji małżeńskich	31
3.1. Aktywność zawodowa	31
3.2. Bezrobocie	36
3.3. Migracje zarobkowe	37
3.4. Mediatyzacja życia rodzinnego	41
3.5. Uzależnienia	46
4. Typowe współczesne modele małżeństw	48
4.1. Małżeństwa tradycyjne	49
4.2. Małżeństwa egalitarno-partnerskie	51
4.3. Małżeństwa dwu-karier	52

ROZDZIAŁ 2

Powodzenie małżeństwa oczekiwaniem obojga małżonków	55
1. Związek małżeński w cyklu życia jednostki	55
2. Najważniejsze motywy zawierania związków małżeńskich	60
2.1. Miłość	61
2.2. Partnerstwo	65
2.3. Stabilizacja życiowa	67
2.4. Atrakcyjność fizyczna i seksualna	70
2.5. Ucieczka w małżeństwo	73
3. Różne sposoby rozumienia jakości relacji małżeńskiej	74

4.	Wybrane uwarunkowania powodzenia małżeństwa	77
4.1.	Czynniki jednostkowe działające przed zawarciem związku małżeńskiego	78
4.2.	Czynniki jednostkowe działające po zawarciu związku małżeńskiego	82
4.3.	Czynniki relacyjne działające przed zawarciem związku małżeńskiego	88
4.4.	Czynniki relacyjne działające po zawarciu związku małżeńskiego	90
5.	Małżeństwo i rodzina upragnionymi wartościami młodego pokolenia	94

ROZDZIAŁ 3

	Związek małżeński w ujęciu transgresyjnym	99
1.	Bliskie relacje interpersonalne w ujęciu głównych teorii psychologicznych	99
1.1.	Behawioryzm	100
1.2.	Psychoanaliza	102
1.3.	Psychologia humanistyczna	105
1.4.	Psychologia poznawcza	107
2.	Psychotransgresjonizm – nowe spojrzenie na ludzką psychikę	110
2.1.	Granice i ich przekraczanie	110
2.2.	Zachowania ochronne i transgresyjne	114
2.3.	Główne rodzaje transgresji	118
2.4.	Sieciowa teoria osobowości	121
2.4.1.	Psychon poznawczy (PP)	121
2.4.2.	Psychon instrumentalny (PI)	123
2.4.3.	Psychon motywacyjny (PM)	124
2.4.4.	Psychon emocjonalny (PE)	125
2.4.5.	Psychon osobisty (PO)	125
3.	Konstruktywne i destruktywne transgresje małżeńskie	126
4.	Transgresyjne ujęcie powodzenia małżeństwa	128

ROZDZIAŁ 4

	Operacjonalizacja sieciowej teorii osobowości (STO)	132
1.	Osobowość jako sieć psychonów	132
2.	Operacjonalizacja psychonu poznawczego (PP)	135
3.	Operacjonalizacja psychonu instrumentalnego (PI)	137

4. Operacjonalizacja psychonu motywacyjnego (PM)	138
5. Operacjonalizacja psychonu emocjonalnego (PE)	139
6. Operacjonalizacja psychonu osobistego (PO)	140

ROZDZIAŁ 5

Strategia badań własnych	141
1. Problem pracy, hipotezy i pytania badawcze	141
2. Metody badań	146
2.1. Kwestionariusz Dobranego Małżeństwa (KDM-2)	146
2.2. Skala Transgresji	147
2.3. Kwestionariusz Wiedzy o Współmałżonku	148
2.4. Skala inteligencji ogólnej – APIS-Z	148
2.5. Test Indywidualnych Potrzeb	148
2.6. Dyferencjał semantyczny	149
2.7. Test Świadomych Osobistych Przekonań	150
3. Sposób przeprowadzenia badań	150
4. Opis badanych grup	152

ROZDZIAŁ 6

Potencjalna moc i powiązania pomiędzy poszczególnymi psychonami badanych typów małżonków	156
1. Potencjalna moc poszczególnych psychonów czterech typów badanych żon	157
1.1. Psychon poznawczy badany Kwestionariuszem Wiedzy o Współmałżonku	157
1.2. Psychon instrumentalny badany skalą inteligencji ogólnej APIS-Z	158
1.3. Psychon motywacyjny badany Testem Indywidualnych Potrzeb	159
1.4. Psychon emocjonalny badany dyferencjałem semantycznym	159
1.5. Psychon osobisty badany Testem Świadomych Osobistych Przekonań	160
2. Potencjalna moc poszczególnych psychonów czterech typów badanych mężów	162
2.1. Psychon poznawczy badany Kwestionariuszem Wiedzy o Współmałżonku	162
2.2. Psychon instrumentalny badany skalą inteligencji ogólnej APIS-Z	163
2.3. Psychon motywacyjny badany Testem Indywidualnych Potrzeb	164

2.4. Psychon emocjonalny badany dyferencjałem semantycznym	165
2.5. Psychon osobisty badany Testem Świadomych Osobistych Przekonań	165
3. Powiązania pomiędzy poszczególnymi psychonami badanych małżonków	167
3.1. Powiązania pomiędzy psychonami czterech typów badanych żon	168
3.2. Powiązania pomiędzy psychonami czterech typów badanych mężów	169

ROZDZIAŁ 7

Analiza porównawcza potencjalnej mocy psychonów badanych małżonków transgresyjnych i zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych ze swojego związku	172
1. Zawartość psychonu poznawczego	172
1.1. Poziom wiedzy na temat współmałżonka żon transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	173
1.2. Poziom wiedzy na temat współmałżonka żon zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	174
1.3. Poziom wiedzy na temat współmałżonki mężów transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	175
1.4. Poziom wiedzy na temat współmałżonki mężów zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	176
2. Zawartość psychonu instrumentalnego	176
2.1. Poziom inteligencji ogólnej żon transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	177
2.2. Poziom inteligencji ogólnej żon zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	178
2.3. Poziom inteligencji ogólnej mężów transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	178
2.4. Poziom inteligencji ogólnej mężów zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	179
3. Zawartość psychonu motywacyjnego	180
3.1. Siła potrzeb psychicznych żon transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	180
3.2. Siła potrzeb psychicznych żon zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	181

3.3.	Siła potrzeb psychicznych mężów transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	182
3.4.	Siła potrzeb psychicznych mężów zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	182
4.	Zawartość psychonu emocjonalnego	183
4.1.	Przesunięcie afektywne żon transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	183
4.2.	Przesunięcie afektywne żon zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	184
4.3.	Przesunięcie afektywne mężów transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	185
4.4.	Przesunięcie afektywne mężów zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	185
5.	Zawartość psychonu osobistego	186
5.1.	Poziom świadomych osobistych przekonań (poczuć) żon transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	186
5.2.	Poziom świadomych osobistych przekonań (poczuć) żon zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	187
5.3.	Poziom świadomych osobistych przekonań (poczuć) mężów transgresyjnych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	188
5.4.	Poziom świadomych osobistych przekonań (poczuć) mężów zachowawczych zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa	189
6.	Zadowolenie z małżeństwa a potencjalna moc poszczególnych psychonów	191
6.1.	Zadowolenie z małżeństwa a poziom wiedzy na temat współmałżonka	191
6.2.	Zadowolenie z małżeństwa a poziom inteligencji	193
6.3.	Zadowolenie z małżeństwa a siła potrzeb psychicznych	194
6.4.	Zadowolenie z małżeństwa a przesunięcie afektywne	196
6.5.	Zadowolenie z małżeństwa a świadomość osobistych przekonań (poczuć)	197
7.	Wyróżnione typy małżonków a zadowolenie z małżeństwa ich współmałżonków	199
7.1.	Typy żon a zadowolenie z małżeństwa ich mężów	200
7.2.	Typy mężów a zadowolenie z małżeństwa ich żon	200

ROZDZIAŁ 8

Podsumowanie i interpretacja uzyskanych wyników	202
1. Czynniki psychologiczne wpływające na zadowolenie z małżeństwa żon	203
2. Czynniki psychologiczne wpływające na zadowolenie z małżeństwa mężów	209
3. Podstawowe uwarunkowania psychologiczne powodzenia małżeństwa – ku syntezie	214
4. Kształtowanie perspektywy tworzenia satysfakcjonującego związku małżeńskiego	219
Bibliografia	225
Aneks	275
Summary	285
Indeks nazwisk	287
Indeks rzeczowy	298
Spis rysunków	307

Table of Contents

Introduction	17
---------------------	----

CHAPTER 1

Marriage as a Relationship Between a Man and a Woman	21
---	----

1. The Beginning of a Relationship	21
2. Marriage in Significant Historical Periods	23
2.1. Pre-industrial Period	23
2.2. Industrial Period	25
2.3. Post-industrial Period	26
3. Selected Conditions of Marital Relationships	31
3.1. Professional Activity	31
3.2. Unemployment	36
3.3. Economic Migration	37
3.4. Mediatisation of Family Life	41
3.5. Addictions	46
4. Typical Modern Models of Marriage	48
4.1. Traditional Marriages	49
4.2. Egalitarian-Partnership Marriages	51
4.3. Dual Career Marriages	52

CHAPTER 2

The Success of a Marriage and the Expectations of Husband and Wife	55
---	----

1. Marriage in an Individual's Life Cycle	55
2. Main Reasons for Getting Married	60
2.1. Love	61
2.2. Partnership	65
2.3. Stabilisation	67
2.4. Physical and Sexual Attractiveness	70
2.5. Escape into Marriage	73
3. Various Understandings of the Quality of Marriage	74

4.	Selected Conditions for Marital Success	77
4.1.	Individual Factors Operating before Marriage	78
4.2.	Individual Factors Operating after Marriage	82
4.3.	Relational Factors Operating before Marriage	88
4.4.	Relational Factors Operating after Marriage	90
5.	Marriage and Family as the Coveted Values for Young People	94

CHAPTER 3

	Marriage in the Transgressionist Approach	99
1.	Close Interpersonal Relations in Main Psychological Theories	99
1.1.	Behaviourism	100
1.2.	Psychoanalysis	102
1.3.	Humanistic Psychology	105
1.4.	Cognitive Psychology	107
2.	Psychotransgressionism – a New Approach to Human Psyche	110
2.1.	Crossing Borders	110
2.2.	Protective and Transgressive Behaviours	114
2.3.	Main Types of Transgression	118
2.4.	Network Theory of Personality	121
2.4.1.	The Cognitive Psychon (CP)	121
2.4.2.	The Instrumental Psychon (IP)	123
2.4.3.	The Motivational Psychon (MP)	124
2.4.4.	The Emotional Psychon (EP)	125
2.4.5.	The Personal Psychon (PP)	125
3.	Constructive and Destructive Transgressions in Marriage	126
4.	Transgressionist View of Marital Success	128

CHAPTER 4

	Operationalizing the Network Theory of Personality (NTP)	132
1.	Personality as a Network of Psychons	132
2.	Operationalizing the Cognitive Psychon (CP)	135
3.	Operationalizing the Instrumental Psychon (IP)	137
4.	Operationalizing the Motivational Psychon (MP)	138
5.	Operationalizing the Emotional Psychon (EP)	139
6.	Operationalizing the Personal Psychon (PP)	140

CHAPTER 5

Research Strategy	141
1. Hypothesis and Research Question	141
2. Methodology	146
2.1. Good Marriage Questionnaire (GMQ-2)	146
2.2. Transgression Scale	147
2.3. Marital Knowledge Questionnaire	148
2.4. General Intelligence Scale – APIS-Z	148
2.5. Individual Needs Test	148
2.6. Semantic Differential	149
2.7. Conscious Personal Beliefs Test	150
3. Research Conduct	150
4. Research Groups	152

CHAPTER 6

Potential Strength and Connections Between Individual Psychons of the Analysed Types of Spouses	156
1. Potential Strength of Individual Psychons for the Four Types of Wives Included in the Analysis	157
1.1. Cognitive Psychon Analysed with Marital Knowledge Questionnaire	157
1.2. Instrumental Psychon Analysed with General Intelligence Scale APIS-Z	158
1.3. Motivational Psychon Analysed with Individual Needs Test	159
1.4. Emotional Psychon Analysed with Semantic Differential	159
1.5. Personal Psychon Analysed with Conscious Personal Beliefs Test	160
2. Potential Strength of Individual Psychons for the Four Types of Husbands Included in the Analysis	162
2.1. Cognitive Psychon Analysed with Marital Knowledge Questionnaire	162
2.2. Instrumental Psychon Analysed with General Intelligence Scale APIS-Z	163
2.3. Motivational Psychon Analysed with Individual Needs Test	164
2.4. Emotional Psychon Analysed with Semantic Differential	165
2.5. Personal Psychon Analysed with Conscious Personal Beliefs Test	165
3. Correlations between Individual Psychons	167

3.1. Correlations between Psychons for the Four Types of Wives Included in the Analysis	168
3.2. Correlations between Psychons for the Four Types of Wives Included in the Analysis	169

CHAPTER 7

Comparative Analysis of Potential Strength of Psychons for Transgressive and Protective Spouses Included in the Analysis, Who Are Satisfied or Dissatisfied with Their Relationship	172
1. Cognitive Psychon Content	172
1.1. Knowledge about the Husband of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Wives	173
1.2. Knowledge about the Husband of Satisfied and Dissatisfied Protective Wives	174
1.3. Knowledge about the Wife of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Husbands	175
1.4. Knowledge about the Wife of Satisfied and Dissatisfied Protective Husbands	176
2. Instrumental Psychon Content	176
2.1. General Intelligence of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Wives	177
2.2. General Intelligence of Satisfied and Dissatisfied Protective Wives	178
2.3. General Intelligence of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Husbands	178
2.4. General Intelligence of Satisfied and Dissatisfied Protective Husbands	179
3. Motivational Psychon Content	180
3.1. Strength of Psychological Needs of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Wives	180
3.2. Strength of Psychological Needs of Satisfied and Dissatisfied Protective Wives	181
3.3. Strength of Psychological Needs of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Husbands	182
3.4. Strength of Psychological Needs of Satisfied and Dissatisfied Protective Husbands	182
4. Emotional Psychon Content	183

4.1. Affective Shift of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Wives	183
4.2. Affective Shift of Satisfied and Dissatisfied Protective Wives	184
4.3. Affective Shift of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Husbands	185
4.4. Affective Shift of Satisfied and Dissatisfied Protective Husbands	185
5. Personal Psychon Content	186
5.1. Conscious Personal Beliefs of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Wives	186
5.2. Conscious Personal Beliefs of Satisfied and Dissatisfied Protective Wives	187
5.3. Conscious Personal Beliefs of Satisfied and Dissatisfied Transgressive Husbands	188
5.4. Conscious Personal Beliefs of Satisfied and Dissatisfied Protective Husbands	189
6. Satisfaction in Marriage and Potential Strength of Individual Psychons	191
6.1. Satisfaction in Marriage and Knowledge of One's Spouse	191
6.2. Satisfaction in Marriage and Intelligence	193
6.3. Satisfaction in Marriage and Strength of Psychological Needs	194
6.4. Satisfaction in Marriage and Affective Shift	196
6.5. Satisfaction in Marriage and Conscious Personal Beliefs	197
7. Selected types of Spouses and their Partners' Satisfaction in Marriage	199
7.1. Types of Wives and their Husbands' Satisfaction in Marriage	200
7.2. Types of Husbands and their Wives' Satisfaction in Marriage	200

CHAPTER 8

Conclusions and Interpretation of Results	202
1. Psychological Factors Influencing Wives' Satisfaction in Marriage	203
2. Psychological Factors Influencing Husbands' Satisfaction in Marriage	209
3. Basic Psychological Conditions for Marital Success – towards a Synthesis	214
4. Forming the Perspective on Creating a Successful Marriage	219